

TÜRKİYE’DE KAMU GÖREVLİLERİNİN VERGİ ALGILARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

A STUDY ON TAX PERCEPTIONS OF PUBLIC OFFICIALS IN TURKEY

Şaban ERTEKİN*

* Dr. Öğr. Üyesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü,
saban.ertekin@adu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3438-3196>

ÖZ

Verginin hukuki cebir unsuruna dayalı olarak tahsil edilmesi, mükellefler üzerinde baskı hissi oluşturarak, vergi algılarını ve vergiye karşısındaki tutum ve davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Bu tutum ve davranışlar üzerinde mükellefin demografik özellikleri ile psikolojik yapısı ile birlikte çevresel faktörler de etkili olur. Elbette vergi mükellefleri olarak kamu görevlileri de bu baskıyı hissetmekte, ancak Türkiye’de kamu görevlileri harcama ve servet vergileri ile beyana dayalı olmayan tevkifata dayalı ücret gelirlerinin dışında bir mükellefiyetleri bulunmamaktadır. Buna karşılık, harcamalarına esas teşkil eden ücret gelirlerinin kaynağının bütçe olması, verginin bu görevliler açısından da önemini artırmaktadır. Bu sebeple bu çalışmada, Türkiye’de kamu görevlilerinin vergi algısı ve hissedilen baskı düzeyi tespit edilmeye ve çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmeye çalışılmıştır. Bunun için İzmir’de 400 kamu görevlisine Likert tipteki 29 sorulu anket uygulanmış, vergi algısının demografik özelliklere göre değişip değişmediği Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarında kamu görevlileri arasında vergilerin büyük bir kısmının kamu görevlileri tarafından ödendiğine ve vergi adaletinin olmadığı yönünde yaygın bir inanış olduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Algısı, Vergi Bilinci, Kamu Görevlisi, Vergiye Uyum.

Jel Kodları: H20, H21, H26, H30

ABSTRACT

Based on the use of lawful power of the state during collection, taxation may cause a feel of constraint or burden on taxpayers, and may negatively affect their behaviors and reflections against taxation. Along with demographic and psychological background of taxpayer, work-environmental factors are -at the same time- efficient on these behaviors and reflections. Being taxpayers, public servants also feel burdens of taxation, in spite of the fact that they have no tax return (or declaration) obligation except from taxes on consumption, property taxes and withholding taxes on their salaries. On the other hand, because it is the state budget what stands for the main resource of their salaries that make it possible for them to consume, the importance of taxes through their mental life is increasing. For this reason, in this study, tax perceptions of and felt tax burden on Turkish public servants are put forward; and it is analyzed whether these outcomes differentiate or not due to various demographic features. On this endeavor, a Likert type questionnaire that consists of 29 questions have been applied on 400 public servants in İzmir, and finally effects of demographic factors have been analyzed by Mann-Whitney U and Kruskal-Walls H tests. It was concluded in the analysis results that a large part of the taxpayers were paid by public officials and that there was no tax justice among public officials

Keywords: Tax Perception, Tax Awareness, Public Servant, Compliance on Taxes.

Jel Codes: H20, H21, H26, H30

¹ Bu çalışma “International Conference on Economics 2016-Barcelona” kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Modern dünyada kamusal hizmetlerin en önemli finansman kaynağı kuşkusuz vergilerdir. Vergi kayıp ve kaçakları nedeniyle vergi gelirlerinde meydana gelebilecek bir azalma, devletin yüklenmiş olduğu asli ve sürekli kamusal hizmetlerinde aksamalara sebep olacaktır. Bu sebeple vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi ve aynı zamanda vergi politikalarından beklenen siyasi, ekonomik ve sosyal amaçlara ulaşmada, toplumdaki tüm bireylerin vergi algısı ve bilinci son derece önem arz etmektedir.

Algı kavramı bireyin tutum ve davranışlarına yön veren bilginin alınması, beyinde düzenlenmesi ve yorumlanarak eyleme hazır hale gelmesidir. Yani algılama anlam verme (İnceoğlu, 2010:89) anlamlandırma olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan yola çıkılarak vergi algısı (Sağlam, 2013:319) bireyin iç ve dış uyarıcıların etkisiyle yani aldığı duyularla vergiye ilişkin zihninde oluşturduğu yargı veya vergi olgusu hakkında bireyin zihninde şekillenen anlam veya oluşan fikir olarak tanımlanabilir. Vergiye karşı oluşan bu fikir, bireyin vergiye karşı tutum ve davranışlarının da esasını teşkil eder.

Bireylerin çeşitli güçlüklerle elde etmiş olduğu gelirin belli bir yüzdesinin, vergi adı altında hukuki cebir unsuruna dayalı olarak devlete transferi bireyde acı hissi uyandıracaktır. Bu hissiyat bireyin içerisinde bulunduğu psikolojik durumla birlikte (Çataloluk, 2008:214) toplumsal, ekonomik, sosyal ve siyasi yapının da etkisiyle; vergiyi benimseme ve buna karşı uyum gösterme veya vergiden sakınma, vergi kaçırma veya vergiyi reddetme ve vergiyi vermemeye yönelik direniş şeklinde kendini gösterecektir. Mutlak iktidarlara karşı vergi konusunda kazanılan ilk kazanımlarda ve özellikle demokratik toplum yapısının gelişiminde, mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışlarının önemli etkisi olmuştur.

Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumu konusunda mükelleflerin demografik özellikleri, vergi bilinci, vergi ahlakı ve

kültürü, gibi subjektif özelliklerinin yanı sıra ülkenin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik yapı, kayıt dışı ekonominin boyutları, vergi adaleti, kamu hizmetlerinin nitelik ve niceliği gibi birçok dışsal faktör etkili olmaktadır.

Toplum oluşturulan tüm bireylerce vergisel yükümlülükler bir yük olarak algılanmakla birlikte, herkes için aynı değerde bir yük olduğu söylenemez. İnsanın gerek bireysel gerekse toplumsal olarak vergiye karşı takındığı tutumların olumlu olması için, her ne kadar zor unsurunun yanında, bunu kolaylıkla benimsemesine yardımcı olan bir anlayışın, önemli bir toplumsal görev yerine getirdiği hissini verecek bir duygunun geliştirilmesi sağlanmalıdır (Çataloluk, 2008:215). Bunun için kamu gelirlerinde etkinliğin sağlanması amacıyla vergi bilinci, sadece mükellefler üzerinde oluşturulması gereken bir olgu değil, aynı zamanda genel tüketici konumundaki bireylerin de sahip olması gereken bir davranış olarak (Taytak, 2010:498) algılanmalıdır. Bu sebeple bu çalışmada beyana dayalı vergi mükellefi olmamakla birlikte, servet ve harcamaları ile birlikte ücret gelirleri üzerinde stopajla vergilendirilen kamu görevlilerinin vergi konusunda algıları analiz edilemeye çalışılmıştır.

2. KAMU GÖREVLİLERİ VE VERGİ ALGISI

Yapılan işin niteliğine ve hukuki statüsüne bakılmaksızın geçici veya sürekli olarak kamu kuruluşlarında görev yapan herkes geniş anlamda kamu görevlisi olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamda kamu görevlisi ise bir kamu tüzel kişisi tarafından bir kamu hukuku bağıyla istihdam edilen görevliler olarak tanımlanmıştır (Gözler, 2005: 234).

1982 Anayasasında kamu görevlilerinin tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa'nın 128/1 maddesinde; kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle

görülebileceği memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri ile hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu tanıma göre kamu hukukuna tabi çalışanlar kamu görevlisi olarak ifade edilmiştir.

2015 yılı itibari ile ülkemizde Milli Savunma Bakanlığı personeli dahil 3.339.086 kamu görevlisi istihdam edilmiştir (DPB, 2015:1). Söz konusu kamu görevlilerinin demografik özellikleri incelendiğinde, genel olarak eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Yine kamu görevlilerinin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde % 37 kadın ve % 73 erkek istihdam edildiği görülmektedir. Ayrıca kamu görevlilerinin ortalama aylık gelirleri unvanlara göre değişimle birlikte, kişi başına milli gelire yakın veya üzerinde olduğu, yine kamu görevlilerinin çoğunluğu yapmış olduğu iş nedeniyle toplum içerisinde ayrı bir statüye sahip oldukları görülmektedir.

Kamu görevlilerinin ücret gelirleri kaynağında vergilendirildiği için, vergiden kaçınma ya da vergi kaçırma şeklinde bir eylemde bulunması söz konusu değildir. Bu sebeple kamu görevlilerinin vergi algıları çok önemli değilmiş gibi görünse de, harcamaları ve serveti üzerinden toplumun diğer bireyleri gibi vergisel yükümlülükleri olduğu göz ardı edilmemelidir. Öte yandan kamu görevlilerinin ücret gelirlerinin kaynağının devlet bütçesi yani büyük oranda vergilerle karşılandığı göz önünde bulundurulduğunda, kamu görevlilerinin vergi algılarının önemi ortaya çıkmaktadır. Toplum içerisinde gerek eğitim ve öğretim düzeyi itibari ile ve gerekse yapmış oldukları işin niteliği itibari ile farklı bir statüye sahip olan kamu görevlilerinin, vergilerin toplumsal bir görevin yerine getirildiği ve kamusal hizmetlerin karşılığı olma algısının yerleştirilmesinde son derece önemlidir. Bu sebeple vergi konusunda toplumda bir farkındalık yaratmak, verginin bir yük olmanın ötesinde kamusal hizmetlerin karşılığı ve daha ötesinde bir ödev bilinci olduğunun yerleştirilmesi

konusunda kamu görevlileri sürece dahil edilmelidir. Bunun için öncelikli olarak kamu görevlilerinin vergi konusundaki algı, tutum ve davranışlarının tespit edilmesi önem arz etmektedir. Ancak gerek kamu görevlilerinin gerekse diğer vergi mükelleflerinin, vergilendirmeye ilişkin ödevlerini gönüllü ve isteyerek zamanında ve eksiksiz bir biçimde yerine getirmeye çalışırken idarenin hiçbir işlem yapmadan sadece mükellefin gönüllü olarak vergisel ödevlerini yapmasını beklemesi günümüz çağdaş devlet anlayışında artık kabul edilebilir görülmemektedir (Kahriman, 2016:246). Vergiye gönüllü uyum konusunda idarelere de önemli görevler düşmektedir.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Mükelleflerin vergi algıları ile vergiye karşı tutum ve davranışları konusunda değişik faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Mükelleflerin ödeme gücü ile birlikte, eğitim ve öğretim düzeyi, cinsiyet, yaş gibi demografik faktörlerle birlikte, devlete olan aidiyet hissi, kamu idarelerine duyulan sempati, kamusal hizmetlerin mükelleflerin tercihlerine uyumu, vergi mevzuatının sadeliği, vergi sisteminin adil yapıda olması gibi birçok faktör bireylerdeki vergi algısında etkili olmaktadır (Çelik ve Eroğlu, 2014:302). Literatürde vergi bilinci ve vergi algısı ile mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışlarını içeren vergi psikolojisi konusunda 1970'li yıllardan sonra yapılan çalışmalarda önemli bir artış olduğu görülmektedir (Aktan, 2006:1). Vergi ile insan psikolojisi arasındaki ilişkileri analiz eden Maliyecilerin başında Alman G Schmolders gelmektedir. Vergi zihniyeti ve vergi ahlakı ile vergiye karşı direncin analizinde, psikolojik bilgilerin kullanılmasının kaçınılmaz olduğu iddia edilmiştir (Schmolder, 2012:11).

Cummings ve diğerleri (2004)'nin ABD, Güney Afrika ve Bostwana vergi uyumu ve ahlakı üzerine kültürel farklılıkların etkisinin olup olmadığı konusunda yapmış oldukları çalışmada, kültürel farklılıkların vergi uyumu üzerinde etkili olduğu

sonucuna varılmıştır (Tosuner, Demir, 2009:8). Yine Frey ve Torgler'in 2007 yılında yapmış oldukları ekonometrik çalışmalarında vergiden kaçınmanın yüksek olduğu ülkelerde vergi ahlakının zayıf olduğu, buna karşılık toplumda her mükellefin dürüst bir şekilde vergisini ödediği inancı yaygın ise vergi ahlakının arttığı sonucuna varılmıştır (Ömürbek vd, 2007:104). Vergiye gönüllü uyum ve vergi bilinci konusunda yapılan diğer bir araştırmada ise, vergi denetim ve cezalarının, kamusal mal ve hizmetlerin kalitesi, vergi sisteminin karmaşık yapısının, vergi dairelerinin mükellefe karşı tutum ve davranışlarının vergiye algısı uyumu üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Torgler vd. 2008:337). Mükelleflerin vergi kaçakçılığı ile yurttaşlık ödevi arasındaki ilişkisi üzerine yapılan ayrı bir çalışmada, vergi kaçakçılığı ile mücadelede yurttaşlık bilinci ile hukukun üstünlüğünün önemini ortaya koymuşlardır (Orviska ve Hudson 2002:81),

Mükelleflerin vergi algıları ve bilincini test etmek adına farklı mükellef grupları üzerinde çeşitli ampirik çalışmalar yapılmıştır. Manisa ilinde Mükelleflerin Vergi Karşısındaki Tutum ve Davranışları Araştırması adlı çalışmada mükellefin vergiyi fayda ilkesine göre tanımladıkları ve verginin kamu hizmetinin karşılığı olarak algıladıkları sonucuna varmışlardır. Ayrıca eğitim durumu ile vergi algısı arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Muter vd, 1993:63).

Potansiyel vergi mükellefleri ve vergi bilincinin tespit edilmesi amacıyla 2007 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Anket bulgularında vergi bilinci veya kişilerin vergiye karşı gösterdikleri uyumun yaş, cinsiyet, gelir durumu, eğitim seviyesi, kişinin ahlaki durumu gibi çeşitli faktörlerden etkilendiği, cinsiyet ile vergi uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilerden vergiye daha fazla uyumlu oldukları ve vergiyi bir vatandaşlık görevi

olarak algıladıkları sonucunu elde etmişlerdir (Ömürbek vd, 2007:120)

Ayrı bir çalışmada ise Vergi Karşısında Mükellefin Tutum ve Davranışları ve bu davranışları etkileyen içsel ve dışsal faktörleri incelenmiştir. Buna göre mükellefin ödemiş olduğu vergi nedeniyle duymuş olduğu acı hissini, ancak vergilerle yürütülen kamusal hizmetlerden yararlandığı ve verimli alanlarda kullanıldığını gördüğünde azalacağı, vergi adaletinin olmadığı şeklinde bir kanaat oluşması halinde ise acı hissini artacağı sonucuna ulaşılmıştır (Çataloluk, 2008:227). Uşak ilinde İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin Vergi Bilinci üzerine yapılan ampirik bir çalışmada ise, vergi kelimesinin ilk olarak ailelerinden öğrenmelerine rağmen bunu yeterli olmadığı, ailenin yanında vergi dairesi ile eğitim kurumlarına önemli görevler düştüğü belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin vergi ve kamusal hizmetler arasındaki bağı doğru algıladıkları gözlemlenmiştir (Taytak, 2010:510). Hitit Üniversitesi İİBF Öğrencilerinin Vergi Algısı ve Bilinci Üzerine ampirik bir çalışmada, öğrencilerin demografik özelliklerinin vergi algıları üzerinde etkili olduğu, kamu gelirlerinin nerelere harcadığı konusunda şeffaf davranılmasının vergi bilincini arttıracığı gibi sonuçlar elde edilmiştir (Sağlam, 2013:331). Bir başka çalışma ise Sakarya Fırıncı Esnafının Vergi Algısı ve Bilinci üzerine yapılan çalışmadır. Çalışmalarında fıırıncı esnafı tarafında Türk Vergi Sisteminin karmaşık bir yapıya sahip olduğu, vergi ödemenin ahlaki ve kanuni bir görev olarak algılandığı sonucuna varılmıştır. Aynı çalışmada araştırmaya katılanların % 46'lık kısmının vergi konusunda bir bilgiye sahip olmadıkları, % 78'inin ise ödemiş olduğu vergiden dolayı devletten hesap sorma hakkının olacağı şeklinde ifade edilmiştir (Şahbaz vd, 2014: 70). İlköğretim öğrencilerinin vergi algıları üzerine yapılan bir çalışmada ise, eğitim ile vergi bilinci arasında anlamlı ilişki tespit edilerek, çocukların vergi bilinçlerinin yükseltilecek kamu politikalarına uygun tutum sergileyebilmeleri için özellikle

okullarda bu konuda seçmeli de olsa ders konulması, ayrıca bu kuşağın yoğun şekilde kullandığı sosyal medyadan veya sanal ortamdan da yararlanılarak vergi bilincinin yükseltilmesi sağlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Özen, vd. 2015:289).

Literatürde farklı toplum kesimlerinin vergi algısı ve bilinci ile mükelleflerin vergiye karşı tutum ve davranışları üzerinde farklı çalışmalara rastlanmakla birlikte, kamu görevlilerinin vergi algıları ve bilinci ile vergiye karşı tutum ve davranışları konusunda bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Kamu görevlilerinin gelir düzeyleri, toplum içerisindeki statüleri, eğitim ve öğretim düzeylerinin toplum ortalamasının üzerinde olması, hem vergi mükellefi olmaları hem de ücretlerinin önemli bir bölümünün vergi gelirleriyle finanse ediliyor olması, ayrıca konu hakkında literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olması bu çalışmaya esin kaynağı olmuştur.

4. KAMU GÖREVLİLERİNİN VERGİ ALGISINA YÖNELİK ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Metodoloji

Araştırmanın amacı, Türkiye’de kamu görevlilerinin vergi algılarının ve vergi bilinçlerinin düzeyinin tespit edilmesi ve vergi algısı ile vergi bilincinin kamu görevlilerinin çeşitli demografik özelliklerine göre farklılaşmış olduğunu ortaya konulmasıdır.

Araştırmanın ana kümesini İzmir ilindeki kamu görevlileri oluşturmaktadır. Ana kümenin çok geniş bir coğrafyaya yayılması ve sayısının fazlalığının getirdiği zaman ve maliyet kısıtları nedeniyle örnekleme yapılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemiyle toplam 400 kamu çalışanına yüz yüze yöntemle anket yapılmıştır. Bunlardan 12’si hatalı doldurma 8 tanesi ise çok sayıda eksik veri bulunduğu için analizlere dahil edilmemiştir. Toplam 380 kamu görevlisinden toplanan veriler yardımıyla analizler gerçekleştirilmiştir. Analize kamu idarelerinin vergi ve tahsilat birimlerindeki görevliler, görevlerinin vergi tarh ve tahsil

işlemleri olması göz önünde bulundurularak dahil edilmemiştir.

Anket sorularında Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İİBF Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci adlı çalışmadan yararlanılmıştır (Sağlam, 2013: 325). Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, çalıştığı sınıf, meslekte geçen süre ve ortalama aylık gelirlerini ölçmeye yönelik demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise kamu çalışanlarının vergi algısının ölçülmesine yönelik 13 adet Likert ölçeğe hazırlanmış soru yer almaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise 16 adet Likert ölçeğe hazırlanmış veri bilincini ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır. Likert tipteki bu 29 soru (1) kesinlikle katılmıyorum, (5) kesinlikle katılıyorum skalasında ölçülmüştür. Veriler SPSS21 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Vergi algısı ve vergi bilincine yönelik düşüncelerin ölçüldüğü iki ölçeğin güvenilirlik düzeyleri Cronbach Alpha katsayısı ile ölçülmüştür. Analiz sonuçlarına göre vergi algısını ölçmeye yönelik 13 maddeli ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,870, vergi bilincine yönelik düşüncelerin ölçüldüğü ölçeğin güvenilirlik katsayısı ise 0,884 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular her iki ölçeğin de güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Verilerin dağılımlarının ve ortalama değerlerin hesaplanması için frekans analizleri, kamu görevlilerinin vergi algılarının ve vergi bilinçlerinin demografik özelliklerine göre farklılaşmış olduğunu test edilmesi için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri yapılmıştır. Analizlerde parametrik olmayan test yöntemlerinin seçilmesinin nedeni vergi algısı ve vergi bilincini ölçmeye yönelik soruların Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilks testi sonuçlarına göre normal dağılıma uygun olmadığı tespit edilmesidir (tüm sorular için p=0.001).

4.2.Anket Sonucundaki Bulgular

Katılımcıların demografik dağılımının ve vergi algısı ile vergi bilincine yönelik

düşüncelerinin dağılımının incelenmesi amacıyla frekans analizleri yapılmıştır. Frekans analizi sonuçları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Demografik Özelliklere ilişkin Bulgular

Özellik		n	%	Özellik		n	%
Yaş	18-29	43	11,4	Çalıştığı sınıf	Gen. İda. hizm.	96	25,9
	30-39	138	36,5		Eğitim hizm.	90	24,3
	40-49	156	41,3		Sağlık hizm.	102	27,6
	50 ve üstü	41	10,8		Teknik hizm.	26	7,0
Cinsiyet	Kadın	183	50,6		Emniyet hizm.	48	13,0
	Erkek	179	49,4		Diğer	8	2,2
Medeni Durum	Evli	272	74,5	Meslekte Geçen Süre	0-10 yıl	125	33,2
	Bekar	93	25,5		11-20 yıl	132	35,1
Öğrenim Durumu	Lise	52	13,9		21-30 yıl	108	28,7
	Ön lisans	77	20,6		31 yıl ve üzeri	11	2,9
	Lisans	198	52,9	Ortalama aylık gelir	1500-3000	267	72,0
	Lisans üstü	47	12,6		3001-6000	89	24,0
			6001-10000		12	3,2	
			10000 üzeri		3	0,8	

Frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların yarısına yakınının 39 yaşın altında kamu görevlileri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımları ise hemen hemen yarı yarıyadır ve büyük kısmı evlidir. Benzer şekilde yaklaşık dörtte üçü aylık 1500-3000 TL arasında gelire sahiptir. Kamu görevlilerinin yaklaşık üçte ikisinin en az lisans düzeyinde bir üniversite eğitimine

sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların üçte biri 10 yıldan daha az, yaklaşık üçte biri de 11-20 yıl arasında mesleki tecrübeye sahiptir.

Kamu görevlilerinin vergi algısı ve vergi bilincine yönelik sorulara verdiği cevapların dağılımı da frekans analizleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2: Vergi Algısı ve Bilincine Yönelik Bulgular

İfadeler	1(%)	2(%)	3(%)	4(%)	5(%)	Ort.
Vergi Algısı						
Vergi anayasal vatandaşlık görevidir	7,4	5,0	7,4	35,0	45,3	4,05
Vergi temelde ahlaki bir konudur	5,5	7,4	8,7	36,8	41,6	4,01
Vergi devlet tarafından sunulan kamusal hizmetlerin karşılığıdır	5,5	7,9	11,1	47,6	27,9	3,84
Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü arttırır	6,3	10,5	9,5	38,2	35,5	3,86
Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz	12,9	15,8	13,2	27,6	30,5	3,47
Vergi konusunda ulusal basında yapılan haberler dikkati çeker	4,7	18,7	19,7	36,6	20,3	3,48
Vergi kaçırmak vicdani ve ahlaki bir sorundur	6,8	4,5	4,7	37,4	46,6	4,12
Ülkemizde vergi yükü yüksek olduğu için kayıt	6,6	10,5	6,8	34,2	41,8	3,94

İfadeler	1(%)	2(%)	3(%)	4(%)	5(%)	Ort.
dışılık yüksektir						
Vergi oranları yüksek olduğu için vergiler yeteri kadar toplanamamaktadır	8,2	13,9	7,9	34,7	35,3	3,75
Ülkemizde vergi oranları yüksektir	5,8	5,5	7,4	35,5	45,8	4,10
Ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir	5,5	4,5	5,0	32,6	52,4	4,21
Bireyler vergi ödemezse kamu hizmetleri aksar	6,1	10,5	11,8	44,5	27,1	3,76
Devlet en çok vergiyi devlet memurlarından almaktadır	4,5	7,4	12,4	24,2	51,6	4,11
Vergi Bilinci						
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi gerektiğini vicdanına hissettirmesidir	4,5	7,4	10,3	48,2	29,7	3,91
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi konusunda sahip olduğu duygudur (içsel motivasyondur)	5,5	10,0	18,9	45,5	20,0	3,64
Vergi bilinci eğitimle sağlanır	7,1	12,1	12,9	46,8	21,1	3,62
Bireylerin eğitim seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	8,9	25,3	17,6	31,3	16,8	3,21
Bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	21,3	34,5	16,1	17,1	11,1	2,62
Bireylerin kültür seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	11,3	25,0	16,3	29,7	17,6	3,17
Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir	5,0	15,8	21,8	39,7	17,6	3,49
Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini artırır	5,0	5,3	10,0	38,9	40,8	4,05
Ödenen vergilerin nereye harcandığının vatandaşlara açıklanması vergi bilincini artırır	4,2	3,4	4,5	36,1	51,8	4,27
Topluma sunulan kamu hizmetlerinin nicelik ve niteliğinin artması vergi bilincini artırır	3,9	5,0	8,4	40,0	42,6	4,12
Vergisini ödemeyenlere yaptırım uygulanması vergi bilincini artırır	4,5	10,8	10,5	37,4	36,8	3,91
Vergi ödemeyenlerin aften yararlanması vergi bilincini artırır	6,3	11,3	13,7	28,2	40,5	3,85
Vergi haftası etkinlikleri vergi bilinci konusunda farkındalık yaratır	5,8	14,2	25,3	38,4	16,3	3,45
Alışverişlerde fiş/fatura alınmalıdır	3,7	3,2	5,5	38,4	49,2	4,26
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermese bile istenmelidir	3,9	4,2	4,2	35,3	52,4	4,27
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermezse yetkili makamlara şikayet edilmelidir.	4,7	5,5	9,2	32,9	47,6	4,13
1: kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: ne katılıyorum ne katılmıyorum 4: katılıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum						

Analiz sonuçlarına göre katılım düzeyinin % 52,4 ile en yüksek olduğu vergi algısına yönelik ifade "ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir" ifadesidir. Yine devlet memurlarının % 51,2'lik önemli bir kısmının devletin en çok vergiyi devlet memurları tarafından ödendiği düşünülmektedir. Buna karşın % 12,9'luk oranla en düşük düzeyde katılım gösterilen vergi algısına yönelik ifade ise "herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz" ifadesidir. Vergi bilincine yönelik ifadeler

ölçüldüğünde, katılım düzeyinin % 51,8 ile en fazla olduğu ifadeler "ödenen vergilerin nereye harcandığının vatandaşlara açıklanması vergi bilincini artırır" ve % 52,4 ile "alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermese bile istenmelidir" ifadeleridir. Katılım düzeyinin en düşük olduğu ifade ise % 11,1 ile "bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar" ifadeleridir.

Elde edilen bu sonuçlar kamu görevlilerinin ülkedeki vergi sistemini

genel olarak adaletsiz bulunduğunu açıkça göstermektedir. Kamu görevlilerinin vergi bilincine yönelik düşünceleri, toplanan vergilerin hangi kanallara aktırıldığı veya hangi yatırımlara harcandığının topluma açıklanmasının vergi bilincini arttırmada etkili olacağı ve alışverişlerde mutlaka fiş/faturanın istenmesi gerektiği yönündedir. Kamu görevlilerinin gözünde vergi bilinci ile gelir seviyesi arasında ise aynı yönde bir ilişki söz konusu değildir. Çalışmada kamu görevlilerinin vergi algılarının ve vergi bilincine yönelik düşüncelerinin demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı çeşitli

hipotez testleri ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda vergi algısının ve vergi bilincine yönelik görüşlerin cinsiyet ve medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann-Whitney U testleri ile yaşa, öğrenim durumuna, çalışılan sınıfa, meslekte geçen süreye ve aylık ortalama gelire göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise Kruskal-Wallis H testleri ile ölçülmüştür. Vergi algısı ve vergi bilincine yönelik düşüncelerin kamu görevlilerinin cinsiyetine ve medeni durumuna göre incelendiğini Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Vergi Algısı ve Vergi Bilinci ile Cinsiyet ve Medeni Durum Arasındaki İlişki

Vergi Algısı	Sıra Ortalaması			Sıra Ortalaması		
	Erkek	Kadın	p	Evli	Bekar	P
Vergi anayasal vatandaşlık görevidir	181,63	181,37	0,979	184,63	178,24	0,588
Vergi temelde ahlaki bir konudur	188,03	175,12	0,212	182,43	184,67	0,850
Vergi devlet tarafından sunulan kamusal hizmetlerin karşılığıdır	185,84	177,26	0,404	183,28	182,17	0,925
Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü artırır	180,28	182,70	0,816	185,43	175,89	0,427
Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz	178,86	184,08	0,625	187,49	169,88	0,153
Vergi konusunda ulusal basında yapılan haberler dikkati çeker	177,34	185,57	0,439	183,69	180,99	0,825
Vergi kaçırmak vicdani ve ahlaki bir sorundur	172,17	190,62	0,068	181,23	188,18	0,551
Ülkemizde vergi yükü yüksek olduğu için kayıt dışılık yüksektir	169,97	192,78	0,028*	184,06	179,89	0,726
Vergi oranları yüksek olduğu için vergiler yeteri kadar toplanamamaktadır	172,37	190,43	0,084	184,67	178,12	0,588
Ülkemizde vergi oranları yüksektir	171,32	191,46	0,048*	179,55	193,09	0,249
Ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir	177,93	184,99	0,480	182,45	184,62	0,850
Bireyler vergi ödemese kamu hizmetleri aksar	185,59	177,50	0,436	184,54	178,49	0,612
Devlet en çok vergiyi devlet memurlarından almaktadır	176,13	186,75	0,296	183,87	180,45	0,770
Vergi Bilinci						
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi gerektiğini vicdanına hissettirmesidir	178,32	184,61	0,539	185,43	175,88	0,417
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi konusunda sahip olduğu duygudur (içsel motivasyondur)	179,65	183,31	0,724	184,24	179,37	0,684
Vergi bilinci eğitimle sağlanır	183,31	179,79	0,730	179,26	193,94	0,217
Bireylerin eğitim seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	174,27	188,57	0,181	181,74	186,67	0,689
Bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	177,05	185,86	0,408	180,61	190,00	0,444
Bireylerin kültür seviyesi arttıkça vergi	181,94	181,07	0,935	177,10	200,26	0,060

Vergi Bilinci	Sıra Ortalaması			Sıra Ortalaması		
	Erkek	Kadın	p	Evli	Bekar	P
bilinci de artar						
Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir	181,52	181,48	0,997	190,10	162,24	0,022*
Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini arttırır	179,83	183,17	0,748	189,61	136,67	0,029*
Ödenen vergilerin nereye harcandığının vatandaşlara açıklanması vergi bilincini arttırır	174,06	188,64	0,137	187,31	170,40	0,141
Topluma sunulan kamu hizmetlerinin nicelik ve niteliğinin artması vergi bilincini arttırır	173,18	189,64	0,106	187,74	169,74	0,113
Vergisini ödemeyenlere yaptırım uygulanması vergi bilincini arttırır	178,76	184,18	0,602	187,06	171,12	0,184
Vergi ödemeyenlerin aften yararlanması vergi bilincini arttırır	179,55	183,41	0,712	185,68	175,16	0,384
Vergi haftası etkinlikleri vergi bilinci konusunda farkındalık yaratır	182,66	180,37	0,828	180,92	189,07	0,503
Alışverişlerde fiş/fatura alınmalıdır	171,72	191,07	0,053	183,24	182,29	0,934
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermese bile istenmelidir	178,12	184,81	0,501	184,52	178,55	0,601
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermezse yetkili makamlara şikayet edilmelidir.	183,84	179,21	0,650	181,25	188,11	0,559

* p<0.05

Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, vergi algısını ölçen ifadelerden ikisinde ifadelere katılım düzeyi cinsiyetine göre farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bu ifadeler “Ülkemizde vergi yükü yüksek olduğu için kayıt dışılık yüksektir (p=0,028)” ve “Ülkemizde vergi oranları yüksektir (p=0,048)” ifadeleridir. Her iki ifade de kadınların ifadelerine katılım düzeyi erkekler için daha yüksektir. Söz konusu ifadeler için p olasılık değerleri 0,05’ten küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Vergi bilincini ölçen ifadelerine katılım düzeyleri açısından ise kadın ve erkek kamu görevlileri arasında fark yoktur. Medeni durumda ise durum tam tersidir. Vergi algısına yönelik ifadelerin hiçbirinde katılım düzeyi

açısındaki evli ve bekârlar arasında fark bulunmazken vergi bilincini ölçmeye yönelik ifadelerden ikisinde katılım düzeyi medeni duruma göre farklılık göstermektedir. Bu iki ifade, “Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir (p=0,022)” ve “Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini arttırır (p=0,029)” ifadeleridir. Her iki ifadenin olasılık değerleri 0,05’ten küçük olup, evlilerin ifadeye katılım düzeyi (%58) bekârlara göre (%42) daha yüksektir.

Kamu görevlilerinin vergi algısı ve vergi bilincinin yaş, öğrenim durumu ve çalışılan sınıfa göre farklılaşıp farklılaşmadığının test edilmesi için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4: Vergi Algısı ve Vergi Bilinci ile Yaş, Öğrenim Durumu ve Çalışılan Sınıf Arasındaki İlişki

Vergi Algısı	Yaş		Öğrenim Dur.		Çal. Sınıf	
	Ki-kare	p	Ki-kare	p	Ki-kare	P
Vergi anayasal vatandaşlık görevidir	6,137	,105	6,780	,079	14,225	,014*
Vergi temelde ahlaki bir konudur	11,408	,010*	4,687	,196	21,034	,001*
Vergi devlet tarafından sunulan kamusal hizmetlerin karşılığıdır	5,980	,113	0,277	,964	10,322	,067
Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü artırır	4,010	,260	9,279	,026*	12,725	,026*
Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz	13,175	,004*	2,966	,397	10,872	,054
Vergi konusunda ulusal basında yapılan haberler dikkati çeker	2,877	,411	1,603	,659	17,624	,003*
Vergi kaçırmak vicdani ve ahlaki bir sorundur	2,708	,439	2,361	,501	12,632	,027*
Ülkemizde vergi yükü yüksek olduğu için kayıt dışılık yüksektir	3,373	,338	1,454	,693	8,263	,142
Vergi oranları yüksek olduğu için vergiler yeteri kadar toplanamamaktadır	3,357	,340	0,665	,881	25,049	,001*
Ülkemizde vergi oranları yüksektir	3,627	,305	1,787	,618	8,917	,112
Ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir	1,288	,732	2,129	,546	5,379	,371
Bireyler vergi ödemezse kamu hizmetleri aksar	4,205	,240	2,546	,467	8,085	,152
Devlet en çok vergiyi devlet memurlarından almaktadır	4,785	,188	1,387	,709	5,339	,376
Vergi Bilinci	Yaş		Öğrenim Dur.		Çal. Sınıf	
	Ki-kare	p	Ki-kare	P	Ki-kare	P
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi gerektiğini vicdanına hissettirmesidir	0,834	,841	0,147	,986	11,442	,043*
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi konusunda sahip olduğu duygudur (içsel motivasyondur)	0,841	,840	1,085	,781	16,652	,005*
Vergi bilinci eğitimle sağlanır	0,994	,803	4,509	,211	6,948	,225
Bireylerin eğitim seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	2,075	,557	2,941	,401	5,102	,404
Bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	1,171	,760	4,871	,181	5,351	,375
Bireylerin kültür seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	2,090	,554	0,939	,816	5,872	,319
Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir	6,375	,095	2,622	,454	8,240	,144
Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini artırır	0,464	,927	5,253	,154	11,836	,037*
Ödenen vergilerin nereye harcandığının vatandaşlara açıklanması vergi bilincini artırır	2,458	,483	,719	,869	10,514	,062
Topluma sunulan kamu hizmetlerinin nicelik ve niteliğinin artması vergi bilincini artırır	1,350	,717	1,629	,653	9,485	,091
Vergisini ödemeyenlere yaptırım uygulanması vergi bilincini artırır	7,650	,054	3,781	,286	11,761	,038*
Vergi ödemeyenlerin aftan yararlanması vergi bilincini artırır	2,470	,481	7,162	,067	8,848	,115

Vergi Bilinci	Yaş		Öğrenim Dur.		Çal. Sınıf	
	Ki-kare	p	Ki-kare	p	Ki-kare	P
Vergi haftası etkinlikleri vergi bilinci konusunda farkındalık yaratır	5,353	,148	1,257	,739	7,478	,187
Alışverişlerde fiş/fatura alınmalıdır	1,122	,772	0,567	,904	7,839	,165
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermese bile istenmelidir	2,316	,509	0,033	,998	9,082	,106
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermezse yetkili makamlara şikayet edilmelidir.	2,431	,488	0,427	,935	21,688	,001*

* p<0.05

Analiz sonuçları incelendiğinde, vergi algısını ölçen iki ifadeye katılım düzeylerinin kamu görevlilerinin yaşına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu ifadeler “Vergi temelde ahlaki bir konudur” ve “Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz” ifadeleridir ve her iki ifadeye de 40 yaş ve üzerindeki kamu çalışanlarının ifadelerine katılım düzeyi daha genç kamu çalışanlarına göre daha yüksektir. Vergi algısıyla ilgili diğer ifadeler ve vergi bilincine yönelik ifadeler katılım düzeyi ise kamu görevlilerinin yaşına göre farklılaşmamaktadır.

Öğrenim durumu açısından incelendiğinde ise vergi algısına yönelik tek bir ifadeye katılım düzeyinin farklılaştığı görülmektedir. Bu ifade “Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü arttırır” ifadesidir. Bu ifadeye kamu görevlilerinin katılım düzeyi öğrenim düzeyleri arttıkça artmaktadır.

Kamu görevlilerinin çalıştığı sınıflar, vergi algısının ve vergi bilincinin en çok farklılaştığı değişkendir. Vergi algısını ölçen “Vergi anayasal vatandaşlık görevidir” ve “Vergi temelde ahlaki bir konudur” ifadelerine katılım düzeyi en yüksek olanlar emniyet hizmetleri sınıfında görevli olanlar, en düşük katılım ise diğer hizmet sınıflarındakilerdir. “Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü arttırır”, “Vergi konusunda ulusal basında yapılan haberler dikkati çeker”, “Vergi kaçırmak vicdani ve ahlaki bir sorundur” ifadelerine katılım düzeyi en yüksek olanlar eğitim hizmetleri

sınıfında görevli olanlardır. Bu ifadeler en düşük katılım gösterenler ise teknik hizmetler sınıflarındakilerdir. “Vergi oranları yüksek olduğu için vergiler yeteri kadar toplanamamaktadır” ifadesinde ise, katılım düzeyi en yüksek grup teknik hizmetler sınıflarındakiler iken, en düşük katılım gösterenler emniyet hizmetleri sınıflarındakilerdir.

Vergi bilincine yönelik ifadeler katılım düzeyi incelendiğinde, “Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi gerektiğini vicdanına hissettirmesidir” ifadesine katılım düzeyinin en yüksek oranda emniyet hizmetleri sınıfında en düşük oranda teknik hizmetler sınıfında olduğu, “Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi konusunda sahip olduğu duygudur (içsel motivasyondur)” ifadesine katılım düzeyinin en yüksek oranda diğer hizmetler sınıfında, en düşük teknik hizmetler sınıfında olduğu, “Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini arttırır” ifadesine katılım düzeyinin en yüksek oranda eğitim hizmetleri sınıfında, en düşük emniyet hizmetleri sınıfında olduğu, “Vergisini ödemeyenlere yaptırım uygulanması vergi bilincini arttırır” ifadesine katılım düzeyinin en yüksek oranda eğitim hizmetleri sınıfında, en düşük oranda ise sağlık hizmetleri sınıfında olduğu tespit edilmiştir.

Vergi algısı ve vergi bilincine yönelik düşüncelerin meslekte geçen süre ve ortalama aylık gelire göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5: Vergi Algısı ve Vergi Bilinci ile Aylık Gelir Arasındaki İlişki

Vergi Algısı	Mes. Geç. Sür.		Aylık Ort. Gel.	
	Ki-kare	p	Ki-kare	p
Vergi anayasal vatandaşlık görevidir	0,999	,801	6,527	,089
Vergi temelde ahlaki bir konudur	6,436	,092	8,460	,037*
Vergi devlet tarafından sunulan kamusal hizmetlerin karşılığıdır	3,155	,368	2,636	,451
Bugün ödenmeyen vergiler gelecek kuşakların vergi borç ve yükünü artırır	4,387	,223	0,268	,966
Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz	18,892	,001*	1,920	,589
Vergi konusunda ulusal basında yapılan haberler dikkati çeker	4,567	,206	3,386	,336
Vergi kaçırmak vicdani ve ahlaki bir sorundur	2,827	,419	3,156	,368
Ülkemizde vergi yükü yüksek olduğu için kayıt dışılık yüksektir	6,837	,077	,738	,864
Vergi oranları yüksek olduğu için vergiler yeteri kadar toplanamamaktadır	4,870	,182	2,770	,429
Ülkemizde vergi oranları yüksektir	2,438	,487	3,485	,323
Ülkemizde vergi sistemi adaletsizdir	0,553	,907	3,081	,379
Bireyler vergi ödememezse kamu hizmetleri aksar	4,968	,174	0,712	,870
Devlet en çok vergiyi devlet memurlarından almaktadır	6,678	,083	2,548	,467
Vergi Bilinci	Mes. Geç. Sür.		Aylık Ort. Gel.	
	Ki-kare	P	Ki-kare	P
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi gerektiğini vicdanına hissettirmesidir	1,274	,735	0,558	,906
Vergi bilinci bireyin vergi ödemesi konusunda sahip olduğu duygudur (içsel motivasyondur)	1,288	,732	3,087	,378
Vergi bilinci eğitimle sağlanır	2,685	,443	2,443	,486
Bireylerin eğitim seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	1,034	,793	7,167	,067
Bireylerin gelir seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	1,002	,801	3,331	,343
Bireylerin kültür seviyesi arttıkça vergi bilinci de artar	1,218	,748	1,635	,651
Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir	11,445	,010*	0,694	,875
Kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verilebilir olması vergi bilincini artırır	5,126	,163	0,400	,940
Ödenen vergilerin nereye harcandığının vatandaşlara açıklanması vergi bilincini artırır	2,481	,479	2,666	,446
Topluma sunulan kamu hizmetlerinin nicelik ve niteliğinin artması vergi bilincini artırır	2,419	,490	4,018	,260
Vergisini ödemeyenlere yaptırım uygulanması vergi bilincini artırır	3,407	,333	0,798	,850
Vergi ödemeyenlerin aftan yararlanması vergi bilincini artırır	9,527	,023*	1,446	,695
Vergi haftası etkinlikleri vergi bilinci konusunda farkındalık yaratır	6,679	,083	2,459	,483
Alışverişlerde fiş/fatura alınmalıdır	2,853	,415	8,071	,045*
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermese bile istenmelidir	2,801	,423	5,927	,115
Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermezse yetkili makamlara şikayet edilmelidir.	1,701	,637	11,000	,012*
*: p<0.05				

Analiz sonuçları incelendiğinde, “Herkes vergisini öderse ülkede yoksulluk kalmaz”, “Vergi bilincinin sağlanmasında ailedeki eğitim okuldakinden etkilidir” ve “Vergi ödemeyenlerin aftan yararlanması vergi bilincini artırır” ifadelerine katılım

düzeyinin kamu görevlilerinin meslekte çalıştığı süreye göre farklılaştığı tespit edilmiştir. İlk iki ifadeye katılım düzeyi meslekte geçen süre arttıkça artmaktadır. Üçüncü ifadeye ise katılım düzeyi meslekte geçen süre arttıkça artmaktadır ancak 21 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip olanlarda en düşük düzeydedir.

Kamu görevlilerinin ortalama aylık geliri de vergi algısı ve vergi bilinci üzerinde etkilidir. “Vergi temelde ahlaki bir konudur” ifadesine katılım düzeyi incelendiğinde ifadeye katılım düzeyi en yüksek olan grubun ayık ortalama 10.000 TL ve üzerinde gelire sahip olanlar olduğu, en düşük katılım düzeyinin ise aylık ortalama 1500-3000 TL arasında gelire sahip olan grup olduğu tespit edilmiştir. Vergi bilincine yönelik “Alışverişlerde fiş/fatura alınmalıdır” ve “Alışverişlerde satıcı fiş/fatura vermezse yetkili makamlara şikayet edilmelidir” ifadelerine katılım düzeyinde ise farklı bir durumu ortaya koymaktadır. Bu iki ifadeye katılım düzeyi aylık gelir arttıkça azalmaktadır. Ancak en yüksek gelir grubu olan 10.000 TL ve üzeri gelire sahip kamu görevlilerinin ifade katılım düzeyi en yüksektir.

SONUÇ

Vergilerin hukuki cebir unsuruna dayalı olarak ödeme gücüne sahip tüm toplum bireylerinde kamusal hizmetlerin finansmanı için tahsil edilen, mali yönü ile birlikte sosyal, ekonomik ve siyasal bir olgu olduğu modern maliyeciler tarafından kabul edilmektedir. Bu sebeple vergi sadece vergi mükellefleriyle değil, siyasi organizasyonun mensubu olan tüm toplum bireyleri ile ilişkilendirilebilir. Bu yüzden vergi mükellefiyetlere bağlı sadece acı hissi olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki bir görev olarak algılanmalıdır.

Kamu görevlilerinin vergi konusundaki algılarının ve düşüncelerinin tespitine dönük bu çalışmada eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet, meslek türü, meslekte geçirilen süre gibi faktörlerin vergi algısı ve bilinci üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Ankete katılan kamu

görevlilerinin büyük çoğunluğunun vergilerin adaletsiz olduğuna inanması son derece düşündürücüdür. En çok verginin kamu görevlileri tarafından ödendiğine olan inancın yüksekliği dikkat çekicidir. Vergi bilincine yönelik en büyük katılımın vergilerin nereye harcandığının bilinmesi olması yani kamu harcamalarında şeffaflık isteğini ortaya koyması dikkat çekicidir. Kamu harcamalarında şeffaflık talebinin kamu görevlileri tarafından yani kamu adına hizmet sunan ve harcama yapan bireylerce dile getirilmesi dikkat çekicidir.

Kamu görevlilerinin cinsiyetlerine göre yapılan analizde ise vergi oranlarının ve vergi yükünün yüksekliğine katılımın bayan kamu görevlilerinde daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada bayan kamu görevlileri ile erkek kamu görevlileri karşılaştırıldığında, bayanların vergi yükünün daha yüksek olduğu yönünde bir algıya sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Kamu görevlilerinin yaşları göz önünde bulundurularak yapılan analizde ise 40 yaş üzerindeki çalışanların verginin ahlaki bir konu olduğuna katılım, 40 altındaki çalışanlardan daha yüksek çıkmıştır. Diğer dikkat çekici bir sonuç ise kamu görevlilerinde eğitim düzeyi yükseldikçe vergilerin gelecek kuşakların borç yükünü artıracığına ilişkin katılımın yüksekliğidir. Ayrıca gelir arttıkça kamu görevlilerinin vergi bilincine ilişkin ifadelerine katılım düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak kamu görevlilerinin vergi algı ve bilincini yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışılan kurum ve aylık gelir gibi çeşitli demografik özellikleri önemli ölçüde etkilemektedir. Kamu çalışanlarının vergi algıları üzerine yapılan çalışmadan elde edilen sonuç vergi reformunun gereğidir. Bunun temelinde vergi oranlarında indirim yapılması, vergide adalet algısının yerleştirilmesi, tahsil edilen vergi gelirlerinin nerelere harcandığı konusundaki şeffaflık oluşturması ve farkındalık yaratılması adına kamu görevlileri sürece dahil edilmelidir. Vergiye gönüllü uyum konusunda eğitim kurumları ile birlikte tüm kamu idarelerine önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

1. AKTAN, C.C. (2006). "Vergi Psikolojisinin Temelleri ve Vergi Ahlakı"
http://www.canaktan.org/ekonomi/kamu_maliyesi/vergi-psiko/vergi-psik.pdf
E:04.01.2016)
2. ÇATALOLUK, C.(2008). "Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.20, Konya
3. ÇELİK, K. ve EROĞLU, O. (2014). İlköğretim Çağında Vergi Algısının İncelenmesi: Zonguldak İli Örneği, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, ss.301-326, Çankırı
4. DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI. (2015). <http://www.dpb.gov.tr/tr-istatistikler/kamu-personeli-istatistikleri> (E:15.12.2015)
5. İNCEOĞLU, M. (2010). Tutum Algı İletişim 5. Baskı Beykent Üniversitesi Yayınları No:69 İstanbul
6. KAHRİMAN, H. (2016). Vergiye Gönüllü Uyum Çerçevesinde Türkiye'de Gelir İdaresinin Organizasyon Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 12, Yıl 12, Sayı 1.
7. TORGLER, B. DEMİR, İ. MACİNTYRE, A. SCHAFFNER, M. (2008). Causes and Consequences of Tax Morale: An Empirical Investigation, Economic Analysis & Policy, Vol.38 No. 2
8. TOSUNER, M., DEMİR, İ.C. (2009), "Vergi Ahlakının Sosyal ve Kültürel Belirleyenleri" Süleyman Demirel Üni. İİBF Dergisi, C.14, S.1
9. MUTER, NACİ B. SAKINÇ, S. A., ÇELEBİ A.K. (1993)"Mükelleflerin Vergi Karşısındaki Tutum ve Davranışları Araştırması" Manisa Celal Bayar Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, Manisa
10. ORVİSKA, M. HUDSON, J. (2002). Tax Evasion, Civic Duty and The Law Abiding Citizen European Journal of Political Economy Vol. 19 (2002) 83 – 102
11. SAĞLAM, M. (2013). "Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İİBF Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci" Sosyo-Ekonomi Dergisi, C:20, S:20
12. SCHMÖLDERS, G. (1968). Mali Psikoloji. Maliye Araştırma Merkezleri Konferansları, Onbeşinci Seri, İ.Ü.İ.F. Maliye Enstitüsü Yayınları, No:34, İstanbul.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/7859> 15.01.2018
13. ŞAHBAZ, K. AKGÜL, Ö, YARDIMCIOĞLU, F. (2014). "Fırıncı Esnafının Vergi Bilinci ve Vergi Algısı: Sakarya İli Örneği", Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, C:2, S:3
14. TAYTAK, M. (2010). "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Araştırma", Maliye Dergisi, S:158
15. ÖMÜRBEK, N. ÇİÇEK, HG. ÇİÇEK, S. (2007). "Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerine Yapılan Anketin Bulguları", Maliye Dergisi, S:153
16. ÖZEN, A. ALTUNOĞLU, B.K. ÖZTORNACI, E. (2015). Orta Öğretim Düzeyindeki Öğrencilerin Vergi Algılama Düzeylerine İlişkin Ampirik Bir Değerlendirme, Yönetim Ve Ekonomi, C:22 S:2 Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Manisa.